

การศึกษาเพื่อพัฒนาความก้าวหน้า
ตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ทฤษฎีบท กิดุติโน)

นายฉันทวย จันทร์เงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ. ศ. ๒๕๓๗

ISBN ๙๗๔ - ๔๘๔ - ๐๖๖ - ๒

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

II ๒ ๒4493

EDUCATION FOR GRATITUDE DEVELOPMENT

ACCORDING TO THE THOUGHT OF PHRABUDDHAVORAYANA

(THONGYOAY KITTITHINNO)

MR. AMNUAY JUN-NGERN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974 - 584 - 026 - 2

วิทยาลัยอาชีวศึกษา
 การศึกษาเพื่อพัฒนาความถูกต้อง วิชาตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา
 (ทองย้อย กิตติทินโน)
 โดย นายอำนวยการ เงิน
 ภาควิชา สารัตถศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. จุฬพล พุฒภัทรชีวิน

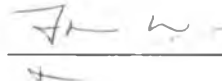

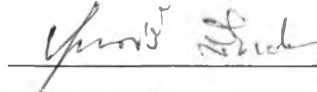
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทการศึกษาบัณฑิต

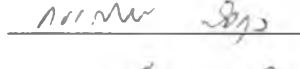

 _____ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ท้าวร วัชรราชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยาลัยอาชีวศึกษา

 _____ ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์รัตนา ดุงคษ์สวัสดิ์)

 _____ อาจารย์ที่ปรึกษา
 (อาจารย์ ดร. จุฬพล พุฒภัทรชีวิน)

 _____ กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ประภาศรี สีหอาไพ)

 _____ กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ สัจกุล)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษานานาชาติ กรมส่งเสริมการศึกษานานาชาติ กรุงเทพมหานคร

อำนวยการ จัดเงิน : การศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูท่วตามแนวคิดของพระพุทธวรญาณ
(ทองย้อย กิตติทินโน) [EDUCATION FOR GRATITUDE DEVELOPMENT ACCORDING TO
THE THOUGHT OF PHRABUDDHAVORAYANA (THONGYOAY KITTITHINNO)]
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.จุมพล พุทธิพรชีวิน, 281 หน้า. ISBN 974-584-026-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของพระพุทธวรญาณ(ทองย้อย กิตติทินโน)
เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูท่ว โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารงานนิพนธ์ของพระพุทธวรญาณ
และการสัมภาษณ์พระพุทธวรญาณและผู้เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่าพระพุทธวรญาณให้ความสำคัญต่อความกตัญญูท่วที่มาก โดยชี้ว่าเป็นคุณธรรม
เบื้องต้นแห่งมนุษยธรรมทั้งหลาย เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตคน เป็นโครงสร้างชีวิตที่สำคัญ และเป็นเหตุแห่ง
ความเจริญของบุคคล และชี้ให้เห็นว่า การศึกษากับพระศาสนาเป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นการเตรียมและ
พัฒนาความเป็นคนไปในแนวทางที่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องพัฒนาความกตัญญูท่วที่ต่อท่านเป็นพิเศษ
คือ มารดา บิดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชาและผู้ปกครอง สถานที่ที่มีพระคุณ คือ บ้านเกิด โรงเรียนที่
เคยเรียน และวัดที่เคยบวชเรียน และสถาบันที่มีพระคุณ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การพัฒนา
ความกตัญญูท่วที่ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ธรรมของคนดี
ธรรมที่เหวดायอมรับว่าเป็นทางแห่งความดี ทางแห่งความปกติสุข และภูมิธรรมแห่งมนุษยชน รวมทั้ง
จารีตประเพณีที่ดีงามของไทย โดยมีธรรมที่ใช้เสริมสร้างการพัฒนาความกตัญญูท่วที่สำคัญ คือ สติ
ฉันทะ สัจจะ เมตตา สามัคคี อุตัญญูดา และธัมมวิจยะ วิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูท่วที่
คือ ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความกตัญญูท่วที่เป็นเลิศ แล้วสั่งสอนอบรมนักเรียน ให้เห็นความสำคัญ
และพัฒนาความกตัญญูท่วให้ยิ่งขึ้นไป

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 240032 : MAJOR FOUNDATION OF EDUCATION

KEY WORD: EDUCATION FOR GRATITUDE DEVELOPMENT/PHRABUDDHAVORAYANA

AMNUAY JUN-NGERN : EDUCATION FOR GRATITUDE DEVELOPMENT

ACCORDING TO THE THOUGHT OF PHRABUDDHAVORAYANA (THONGYOAY

KITTITHINNO). THESIS ADVISOR ; CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D.

281 pp. ISBN 974-584-026-2

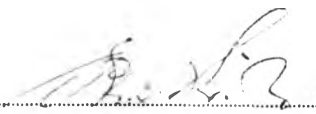
The purpose of this study was to analyse the thought of Phrabuddhavorayana (Tongyoay Kittithinno) relating to the education for gratitude development by the method of content analysis on Phrabuddhavorayana's works. Interviewing the Venerable himself and related persons were also conducted.

The research results revealed that Phrabuddhavorayana had put great emphasis on gratitude by pointing out that basic moral principles of humaneness were the prime of human life, the essential life structure and the cause of personal growth. Education and religion were the same thing with the fact that they both prepared and developed the right way of being a man. Of paramount concern to express a special gratitude were parents, teachers, superiors and guardians. Places of obligation were hometown, attended school, monastery being ordained and revered institutions : nation, religion and monarch. Gratitude development required the teachings of the Buddha i.e. right principles for householders, right principles for good men, right principles accepted by devine beings as the ethical and peaceful path. Included in the list were human moral standard and good old Thai traditions using right principles to reinforce the gratitude development as sati (mindfulness) Chanda (aspiration) Sacca (truth and honesty) Metta (loving-kindness) Samaggi (unity) Attannuta (knowing oneself) and Dhammavicaya (truth investigation). The method of providing education for gratitude development should be transmitted through teachers who might as well be adhered to gratitude and keep on rendering their students to be sensitive to gratitude forever and ever.

ภาควิชา.....สารัตถศึกษา.....

สาขาวิชา.....พื้นฐานการศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2536.....

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จของความเมตตาของหลายฝ่าย

นับตั้งแต่พระพุทธรูป (ทองน้อย กิตติทินโร) เจ้าของผลงานนิพนธ์

ธรรมบรรยาย คำสัมภาษณ์ ฯลฯ ผู้เปี่ยมไปด้วยเมตตาจิต ซึ่งดูเหมือนพระคุณเจ้ามีความบิตัวใจ
นับแต่วันแรกที่ทราบว่าจะเข้าศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลงานของท่านเป็นการเฉพาะ จากนั้นท่าน
จะเมตตาซักถามด้วยความห่วงใยตลอดเวลา จนถึงวันที่ท่านมรณภาพลง ก่อนที่ผลงานสำคัญ
ชิ้นนี้จะสำเร็จ ความผิตอันมหันต์ดังกล่าวยังความเสียใจแก่ข้าพเจ้าชนิดหาที่สุดมิได้

ท่านที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าอย่างสูงยิ่ง
เสมอมา กระทั่งงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้สำเร็จจนได้ คืออาจารย์ ดร. จุฬพล พุ่มพักรวิวัฒน์ อาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาสารัตถศึกษาทุกท่านที่เมตตาประสิทธิ์ประสาท
วิชาความรู้ต่าง ๆ ให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์รัตนา ดุงคสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์
ประกาศศรี สีหอำไพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สังกุล ที่เมตตาให้คำแนะนำที่ดีในทุกด้าน
จนงานชิ้นนี้สำเร็จอย่างมีความหมาย

ขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร.จิตรเกษม สิงูญเือง และ ร.ท.บรรจบ บรรณรุจิ
ที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำที่มีคุณค่ายิ่งและขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของ
พระพุทธรูป ทั้งที่เป็นพระภิกษุและฆราวาส ที่ได้เมตตาเสียสละเวลา ให้ความร่วมมือในการ
สัมภาษณ์ จนทำให้ข้อมูลการวิจัยมีความสมบูรณ์ ครบถ้วนครบถ้วนการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณบุญยิ่ง ชวัณอยู่ ที่ช่วยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นให้
คุณสุทธิณี ยาวขประภาษ ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือด้านภาษาอังกฤษ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คุณมาลี เต๊ะชันหมาก ที่เสียสละทุ่มเท อำนวยความสะดวก ดูแลแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้อย่าง
ดีเยี่ยมทุกขั้นตอน จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยทันกาลทันเวลา

ขอขอบคุณ คุณอรุณี คงเสวี คุณมาลี อยู่ในธรรม คุณบึงอร เทัญภาคกุล
โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสุมาลี บุญมาเลิศ คุณอมรรัตน์ บุญประเสริฐ ที่กรุณาช่วยเหลือพิมพ์
ต้นฉบับให้เป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มได้

อำนวยการ จัดพิมพ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	v
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	vii
กิตติกรรมประกาศ.....	viii
สารบัญตาราง.....	x
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๑๘
- ขอบเขตของการวิจัย.....	๑๘
- คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๘
- วิธีดำเนินการวิจัย.....	๑๙
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๒๐
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๒๑
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๒๑
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๒๒
๒. ชีวิตประวัติและภูมิหลังของพระพุทธรูป.....	๒๓
- ประวัติและการศึกษา.....	๒๓
- การบรรพชาและอุปสมบท.....	๓๐
- หน้าที่การงาน.....	๓๑
- ผลงานที่สำคัญ.....	๓๙
๓. ความหมายและความสำคัญของความกตัญญูตเวทียในสังคมไทย.....	๕๑
- ความหมายของความกตัญญูตเวทีย.....	๕๑
- ความสำคัญของความกตัญญูตเวทียในพระพุทธศาสนา.....	๕๔
- ความสำคัญของความกตัญญูตเวทียในสังคมไทย.....	๖๔
๔. ทัศนะของพระพุทธรูปที่มีต่อชีวิตและสังคม.....	๖๗

- ทัศนคติต่อชีวิต.....	๖๗
- คน.....	๖๗
- คนดี.....	๗๒
- การเตรียมและสร้างชีวิต.....	๗๔
- การดำรงชีวิต.....	๗๗
- อุดมการณ์ของชีวิต.....	๘๓
- ทัศนคติต่อสังคม.....	๘๖
- สังคม.....	๘๖
- ปัญหาสังคม.....	๘๙
- สาเหตุของปัญหาสังคม.....	๙๑
- การแก้ปัญหาสังคม.....	๙๔
๕. การวิเคราะห์แนวคิดของพระพุทธทศวรรษาน	
เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูตเวที.....	๑๐๑
- ลักษณะงานของพระพุทธทศวรรษานและกลุ่มบุคคลในการสั่งสอน.....	๑๐๑
- การศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูตเวทีตามแนวคิดของ พระพุทธทศวรรษาน.....	๑๐๗
- ความสำคัญของความกตัญญูตเวที.....	๑๐๗
- ความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาความกตัญญูตเวที.....	๑๑๗
- คุณสมบัติของผู้มีความกตัญญูตเวทีที่ควรพัฒนา.....	๑๓๐
- ธรรมเนียมที่ใช้ในการพัฒนาความกตัญญูตเวที.....	๑๕๒
- วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาความกตัญญูตเวที.....	๑๗๐
๖. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๘๙
- สรุป.....	๑๘๙
- อภิปรายผล.....	๑๙๓
- ข้อเสนอแนะ.....	๒๐๔
บรรณานุกรม.....	๒๐๖
ภาคผนวก.....	๒๑๔
ประวัติผู้เขียน.....	๒๘๑

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ลักษณะงานของ พระพุทธชวงศมณ.....	๑๐๒
ตารางที่ ๒ กลุ่มเป้าหมายในการสั่งสอนของพระพุทธชวงศมณ....	๑๐๔
ตารางที่ ๓ ความสำคัญของความกตัญญูตเวทีย จำแนกเป็นระดับต่าง ๆ	๑๑๔
ตารางที่ ๔ คุณสมบัติของผู้มีความกตัญญูตเวทียที่ควรพัฒนา.....	๑๔๐
ตารางที่ ๕ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา จาริตประเพณี และคุณสมบัติของไทย ที่พระพุทธชวงศมณ น้อมนำมาใช้ในการพัฒนาความกตัญญูตเวทีย.....	๑๖๗
